

1—5 februari

Debatter m. m.

Fredagen den 5 februari

Sid.

Svar på interpellation av herr Nyman ang. skadeverkningarna av
kemiska bekämpningsmedel 6

Måndagen den 1 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 22, 25 och 26 nästlidne januari.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Äberopande bilagda läkarintyg får jag härmed anhålla om förlängd ledighet från riksdagsarbetet till och med den 7 februari 1965.

Bråmhult den 30/1 1965.

Torsten Andersson

Att riksdagsmannen *Torsten Andersson* i Bråmhult allttjämt på grund av sjukdom är oförmögen att delta i riksdagsarbetet till och med den 7 februari 1965, intygas.

Borås den 29/1 1965.

Olof Wretborn

Provinsialläkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogos och hänvisades

motionen nr 263 till utrikesutskottet, motionen nr 264 till konstitutionsutskottet,

motionerna nr 265—298 till statsutskottet,

motionerna nr 299—311 till bevillningsutskottet,

motionerna nr 312—314 till bankoutskottet och

motionerna nr 315—324 till lagutskott.

Vid föredragning av motionen nr 325, hänvisades densamma, såvitt den avsåg lagstiftning, till lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogos och hänvisades

motionerna nr 326—331 till lagutskott,

motionerna nr 332—339 till jordbruksutskottet och

motionerna nr 340—342 till allmänna beredningsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 343 hänvisades densamma, såvitt den avsåg statens järnvägars rabattresor, till allmänna beredningsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogos och hänvisades

motionerna nr 344—346 till allmänna beredningsutskottet,

motionerna nr 347—349 till statsutskottet,

motionen nr 350 till bevillningsutskottet,

motionen nr 351 till utrikesutskottet, motionerna nr 352—361 till konstitutionsutskottet,

motionerna nr 362—391 till statsutskottet,

motionen nr 392 till allmänna beredningsutskottet och

motionerna nr 393—420 till statsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 421 hänvisades densamma, såvitt den avsåg medelsanvisning, till statsutskottet och i övrigt till bankoutskottet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet motionerna nr 422—428.

Vid föredragning av motionen nr 429 hänvisades densamma, såvitt den avsåg medelsanvisning, till statsutskottet och i övrigt till bankoutsutskottet.

Föredrogos och hänvisades motionen nr 430 till statsutskottet, motionen nr 431 till lagutskott, motionerna nr 432—455 till statsutskottet, motionen nr 456 till bankoutsutskottet, motionerna nr 457—464 till statsutskottet, motionerna nr 465—484 till bevillningsutskottet, motionerna nr 485—496 till bankoutsutskottet, motionerna nr 497—500 till lagutskott, motionen nr 501 till konstitutionsutskottet, motionerna nr 502—520 till lagutskott, motionen nr 521 till statsutskottet, motionerna nr 522—541 till lagutskott, motionerna nr 542—572 till jordbruksutskottet, motionerna nr 573—575 till allmänna beredningsutskottet,

motionen nr 576 till bevillningsutskottet,

motionerna nr 577—582 till allmänna beredningsutskottet,

motionen nr 583 till bankoutsutskottet, motionerna nr 584—596 till allmänna beredningsutskottet,

motionen nr 597 till jordbruksutskottet,

motionerna nr 598—600 till allmänna beredningsutskottet,

motionen nr 601 till konstitutionsutskottet,

motionerna nr 602—607 till statsutskottet,

motionen nr 608 till bevillningsutskottet och

motionerna nr 609—611 till lagutskott.

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade skrivelse nr 3, med redogörelse för behandlingen hos Kungl. Maj:t av riksdagens skrivelser.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.05.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 2 februari

Kammaren sammanträdde kl. 15.00.

Justerades protokollen för den 27
nästlidne januari.

Föredrogs och lades till handlingarna
Kungl. Maj:ts skrivelse nr 3, med redo-
görelse för behandlingen hos Kungl.
Maj:t av riksdagens skrivelser.

Anmälades och bordlades följande till
kammaren överlämnade kungl. proposi-
tioner:

---

nr 11, angående kostnader för delta-
gande i FN:s fredsstyrka på Cypern;
och

nr 18, med förslag till lag om polis-
register m. m.

Justerades ett protokollsutdrag för
denna dag, varefter kammarens sam-
manträde avslutades kl. 15.02.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Fredagen den 5 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Ang. skadeverkningarna av kemiska bekämpningsmedel

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet **HOLMQVIST**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Nymans* interpellation angående skadeverkningarna av kemiska bekämpningsmedel, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr Nyman har frågat vilka åtgärder jag ämnar vidta för att skadeverkningarna av kemiska bekämpningsmedel snabbt skall motverkas och övergång till biologiska bekämpningsmedel skall kunna ske inom snar framtid.

Som svar vill jag meddela, att vad gäller de kvicksilverhaltiga betningsmedlen flera åtgärder vidtagits för att nedbringa befarade risker. Sålunda har de ansvariga myndigheterna rekommenderat att betning bör begränsas till det behov som kan konstateras vid frökontroll i varje särskilt fall. Vidare har förordats generell sänkning av de tidigare använda kvicksilverdoserna till hälften. En omfattande upplysningsverksamhet har också igångsatts för att sprida kännedom om riskerna med kemiska bekämpningsmedel.

För att ytterligare begränsa användningen av kemiska bekämpningsmedel pågår omfattande undersökningar för att få fram biologiska medel och metoder, som kan användas i bekämpnings-syfte. Några möjligheter att i nämnvärd utsträckning ersätta de kemiska medlen med biologiska medel — såsom

bakterier och virus — föreligger emellertid inte f. n. enligt vad jag inhämtat från experthåll. Däremot kan man räkna med att genom resistensförädling få fram växtsorter med större motståndskraft mot parasiter och växtsjukdomar.

Jag vill gärna avslutningsvis understryka, att den s. k. biocidfrågan är en mycket allvarlig samhällsfråga. Jag hoppas, att det forsknings- och utredningsarbete som nu pågår snart skall ge erforderligt underlag för det fortsatta handlandet på detta område.

Herr NYMAN (fp):

Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framföra mitt tack för svaret på min interpellation.

Jordbruksministern har i sitt svar strukit under att den s. k. biocidfrågan, konkretiserad genom vissa följdverkningar vid användande av kemiska bekämpningsmedel mot växtsjukdomar, är en mycket allvarlig samhällsfråga. Den har också väckt en hel del oro och föranlett skrivelser i pressen och uttalanden i radion, inte minst i samband med fasanförgiftningen.

Jag vill tillåta mig, herr talman, att i all korthet försöka återge vad olika intressegrupper och experter har anfört i frågan om kvicksilverhaltiga betningsmedel för utsäde och deras sidoveckningar.

Från naturskyddshåll framhålles, att utsädesbetningen med kvicksilvermedel starkt hotar vår fågelfauna, vårt bestånd av vissa fröätande fåglar och rovfåglar, som genom förgiftade bytesdjur faller offer för kvicksilverdöden och därigenom håller på att utrotas; det gäller två sådana arter som havsörn

Ang. skadeverkningarna av kemiska bekämpningsmedel

och berguv. Alldeles särskilt har man märkt detta i södra och mellersta Sverige.

Svenska naturskyddsföreningen och Sveriges ornitologiska förening har i skrivelse till Konungen i början av 1964 föreslagit, att omedelbara provisoriska åtgärder m. m. vidtages i syfte att begränsa och reglera användningen av kemiska bekämpningsmedel, i första hand betningsmedel, så att fortsatta skadeverkningar förebyggs.

Effektiva möjligheter till kontroll av gällande författningars efterlevnad saknas alltför, och hanteringen av de aktuella medlen lämnar kanske en hel del övrigt att önska. Ett snabbt förbud mot användning av framför allt höggiftiga ogränsmedel bör även övervägas, enligt nämnda organisationers skrivelse.

Trots tillkomsten av den nya bekämpningsmedelsförordningen och dess tillämpningsbestämmelser, giftnämnden och vidtagna åtgärder i övrigt, känner sig tydligen naturskyddsfolket inte tillfreds, och jag tycker att man kan förstå deras oro.

Från jordbrukshåll hävdas att naturskyddsfrågan är en ny aspekt på utsädesbetningen. I 30—40 år har utsädet betats i Sverige med kvicksilver av olika slag. Betningen slog snabbt igenom som en enkel och effektiv åtgärd att befria grödorna från utsädesburna sjukdomar och medförde att avkastningen har höjts och att man har vunnit odlingssäkerhet. Praktiskt taget all höstsäd och en stor del av vårsäden sås sedan länge i betat skick, likaså sockerbetsfrö och en hel del trädgårdsfröer. Några allvarliga sidoverkningar på djur och människor har inte framkommit, säger man, förrän under senare hälften av 1950-talet, då fågelförgiftningarna uppmärksammats.

Jag citerar ur en motion till årets riksdag: »Ingen ansvarskännande odlare förnekar att det är hög tid att söka nya vägar för att ernå odlingssäkerhet utan allvarliga sidoverkningar.»

Ett förbud för användning av kemiska

betningsmedel skulle få stora ekonomiska och sociala konsekvenser. Professor Lihnell vid statens växtskyddsanstalt talar i detta sammanhang om en intressekonflikt, som nu rullas upp. Å ena sidan har vi nyttyosynpunkter och ekonomiska intressen, å den andra naturvärden, lätta att förlora, svåra att återvinna. Hur konflikten skall lösas blir en avvägningsfråga.

Experterna säger ungefär så här: För en rationellt bedriven växtodling är ett smittofritt utsäde en av de väsentligaste förutsättningarna. I detta sammanhang har betningen otvivelaktigt stor betydelse under åtskilliga år framåt.

Professor Björling vid lantbrukshögskolan framhåller: »Tanken på en stråsädesodling, särskilt av vete, helt utan betning av utsädet, måste i dagens läge te sig orealistisk för såväl odlarna som för jordbruksforskarna.»

I nämnda motion sägs: »De kemiska bekämpningsmedlen kommer under lång tid framöver att vara den främsta möjlighet som står odlaren till buds för att klara parasitangreppen.»

Kravet på kvantitativt och kvalitativt högtstående skördar kan inte tillgodoses utan kemisk bekämpning, anser man allmänt från jordbrukarhåll. Värdet av denna bekämpning kan uppskattas till många tiotal miljoner kronor. Talande exempel är bekämpningen av potatismögel och utsädesbetning mot svampar m. m.

Det måste nog sägas att våra nuvarande kunskaper på det här området är otillräckliga. Vi vet t. ex. alldeles för litet om hur mycket kvicksilver som förekommer i den levande organismen och hur mycket den tål. Frågan behöver mer utforskas. De undersökningar som gjorts av ett forskarlag vid statens veterinärmedicinska anstalt om förekomst av stora kvicksilverkoncentrationer hos fasaner har ännu inte framlagts, och vi får emotse vad man där kan komma fram till.

Jordbruksministern har i sitt svar nämnt några åtgärder som man har vid-

Ang. skadeverkningarna av kemiska bekämpningsmedel

tagit för att nedbringa befarade risker med kvicksilverbetade bekämpningsmedel. En sådan åtgärd är ju frökontrollanstaltens analyser av utsädeskvalitet och betningsbehov efter en viss gradering. Man försöker efter en analys ge jordbrukarna råd, om de behöver beta eller inte. Den verksamheten är säkerligen värdefull i den mån jordbrukarna utnyttjar frökontrollanstaltarna. Jag vet inte i vilken utsträckning det sker, och det vore kanske intressant att få höra det.

En annan åtgärd är den anpassade eller doserade betningen, som har börjat tillämpas på rekommendation av växtskyddsanstalten i föl, att man skulle försöka gå ner till en halv dos. Det var säkerligen ett mycket värdefullt råd som då lämnades, och det innebar också vissa besparingar för jordbruket.

Den tredje åtgärd som jordbruksministern nämner är upplysningsverksamhet för att sprida kännedom om riskerna med kemiska bekämpningsmedel. I detta sammanhang skulle jag vilja peka på de företags ansvar som tillhandahåller betat utsäde och annonserar om detta. Det får givetvis inte ske på ett ensidigt säljande sätt. Här har det kanske något syndats.

I fråga om möjligheterna att snabbt få fram biologiska medel och metoder som kan ersätta de kemiska i bekämpande syfte konstaterar jordbruksministern, att utsikterna för närvarande är relativt små och att resistensförädling är den mest framkomliga vägen. Jag har fått samma uppfattning som jordbruksministern vid mina kontakter, nämligen att den biologiska vägen, d. v. s. framställning av biologiska bekämpningsmedel, främst mot mikroorganismer, ännu inte lett till godtagbara resultat.

Användningen av de biologiska bekämpningsmedlen har hitintills inskränkts till att gälla bekämpning av insekter. Vissa förhoppningar har fästs vid ett tyskt preparat, men det har ännu inte givit tillfredsställande resultat.

Det är dock möjligt, tror jag, att man på den kemiska vägen ändå skall kunna komma fram till verksamma och ekonomiskt lämpliga preparat, som inte har kvicksilverpreparatens sidoverkningar. Vi har ju i detta land en förnämlig kemisk industri och forskning. Frågan i dag kanske därför inte gäller kemiska preparat eller biologiska, utan hur vi skall kunna begränsa skadeverkningarna av nuvarande preparat och hur vi skall kunna få fram bättre preparat.

Tyvärr är det ju så att växtskyddsanstalten har begränsade resurser och måste koncentrera sin forskning på att försöka finna lämpliga medel mot sådana växtsjukdomar som nuvarande preparat icke är effektiva mot.

Den resistensbiologiska forskningen — att få fram mot växtsjukdomar motståndskraftiga växter, som är både köldhärdiga och ger god avkastning — har en mycket viktig uppgift, men jag tror att den ger utslag endast på relativt lång sikt.

Andra åtgärder, som jordbruksministern inte nämnde, är att studera skadegörarnas levnadsförhållanden, d. v. s. deras ekologi, liksom möjligheten att förutsäga lämpligaste tidpunkten för en bekämpning, så att upprepade bekämpningar kan undvikas — ett slags varningstjänst.

Det är beklagligt att jordbruksministern inte har kunnat gå med på växtskyddsanstaltens yrkande om två tjänster för uppgifter som avser arbetet på lång sikt och för vilka tillfälliga forskningsanslag inte är tillfyllest.

Jordbruksministern hoppas, att det forskningsarbete och utredningsarbete som nu pågår skall ge erforderligt underlag för det fortsatta handlandet på området. Det är en önskan som många delar med jordbruksministern.

Till sist, herr talman, vill jag ställa några frågor till jordbruksministern. Den första frågan är: Kan några speciella åtgärder vidtas redan i samband med vårsådden för att nedbringa omfattningen av betat utsäde, t. ex. en in-

Ang. skadeverkningarna av kemiska bekämpningsmedel

tensifierad upplysningsverksamhet? Den andra frågan jag vill ställa är denna: Kan vi räkna med ökade anslag för biocidforskning och ekologiska undersökningar?

Herr ISACSON (h):

Herr talman! Herr statsrådet och interpellanten herr Nyman får ursäkta, om jag något blandar mig i denna debatt. Jag gör det därför att jag är jordbrukare och tycker att både jag själv och mina yrkesbröder i någon mån har kommit i kläm i den allmänna debatten och tidningsdebatten kring dessa frågor. Där har yttrats en hel del som jag tycker att man vid ett sådant här tillfälle inte kan låta stå oemotsagt.

Det är naturligt att jordbrukarna och trädgårdsodlarna framstår som »busen» i detta sammanhang, eftersom de sprider ut de giftiga ämnena och följaktligen bär stor del av skulden till fågeldöden och de risker som har uppstått. Men vi måste komma ihåg att jordbruk och trädgårdsodling är en ekonomisk verksamhet och att man aldrig kan bortse från de ekonomiska intressena vid bedömningen av dessa problem. Vi vet att bekämpningsmedlen i dag har en sådan betydelse för jordbrukets produktionsapparat att vi helt enkelt inte kan avvara sådana medel. Många av dem är helt enkelt nödvändiga i ett modernt jordbruk, som ofta genom utvecklingens inneboende nödvändighet tvingas till en specialisering. I den gamla goda tiden var brukningen av jorden mera balanserad — vallproduktion var t. ex. i mycket stor utsträckning inlagd mellan spannmålsgrödorna och oljeväxtskördarna, och under de förhållandena var inte växtskyddspreparaten lika aktuella som nu. Ensidighet i brukningen skapar alltid problem. Men även nödvändigheten att åstadkomma allt bättre och bättre skördar har gjort att vi måste använda bekämpningsmedel.

Det är kanske framför allt kvicksilverpreparaten som har kommit i blick-

fältet och bär skulden exempelvis till fasandöden, som nu har rapporterats under stora rubriker, och till rovfågelsdöden, som drabbat kungsörnar m. fl. Men växtodlingen tvingas också utnyttja en rad andra medel, t. ex. DDT-preparaten, som naturligtvis på längre sikt inte är ofarliga när de adderas upp i människokroppen eller djurkroppen; så småningom kan en sådan påverkan vålla direkta skador.

Under senaste tiden har emellertid mycket hänt, som kanske också bör rapporteras i detta sammanhang. Vi har fått en ny bekämpningsmedelsförordning som trädde i kraft den 1 januari 1964, jag anser att den säkerligen skall leda till betydande förbättringar och framsteg när det gäller att lösa problemen. En jordbrukare eller växtodlare får i fortsättningen inte använda dessa giftiga medel med mindre än att han känner till preparatens följdverkningar och vet hur medlen skall användas. Enligt lag är det helt enkelt straffbart att använda bekämpningsmedel av klass 1 om man inte är kompetent för uppgiften och har den fullmakt lantbruksstyrelsen kan utfärda på grundvalen av genomgångna prov.

Jordbrukets organisationer har också gjort sitt bästa för att sprida kunskap om bekämpningsmedlen och försöka göra jordbrukarna kompetenta att handha dem. Hushållningssällskapen har anordnat ett stort antal kurser, dit jordbrukarna inbjudits och där de fått avlägga prov. Jordbrukets egna organisationer har låtit utarbeta en bok som heter »Rätt bekämpning». Den utgavs i våras av LTK korrespondensskola i en upplaga på 6 000 exemplar och har studerats mycket flitigt i studiecirklar litet varstans i landet.

Jordbrukarna är alltså utomordentligt intresserade av att lära sig bättre bemästra dessa problem i framtiden, och jag tror att man i fortsättningen inte kommer att begå dumheter på samma sätt som tidigare ibland kanske gjorts på grund av okunnighet. Jag an-

Ang. skadeverkningarna av kemiska bekämpningsmedel

ser att förutsättningarna är mycket goda för att vi skall komma ifrån en hel del av de problem som uppstått på grund av en viss okunnighet hos dem som handhaft bekämpningsmedlen.

Men jag vill också säga att de ekonomiska intressena i detta sammanhang är så betydelsefulla att man inte får nonchalera dem på det sätt som vissa tidningar gör. Jag kan inte underlåta att citera en ledare i Dagens Nyheter där det står: »Men dessutom måste krävas att vissa av de farligaste gifterna förbjuds. Åtminstone under en övergångstid kan det vara befogat att staten griper in med stöd åt dem vilkas skördar drabbas av svåra angrepp av insekter, sjukdomar eller ogräs till följd av utebliven behandling med förbjudna växtskyddsmedel. För skördeskadeskyddet har man redan utarbetade metoder och en organisation för att mäta och värdera skador på skördarna.»

Jag skulle vilja fråga herr statsrådet huruvida han är inställd på att staten skall träda in och hålla jordbrukarna skadeslösa om de upphör med kvicksilverbetning eller användningen av andra farliga gifter. Jag tror knappast att han är det. Och formuleringen i ledaren visar att skribenten tyvärr inte känner till hur skördeskadeskyddet fungerar — en jordbrukare som råkar ut för skördeskador på grund av parasitangrepp har inte möjlighet att få ersättning genom skördeskadeskyddet; så är det inte uppbyggt.

Men när jag nu har ordet skulle jag vilja säga en sak till. Jag tycker att jordbrukets intressen har kommit i kläm också på ett annat sätt — det förvånar mig t. ex. att jordbruket fortfarande inte har någon representant i giftnämnden. I mitten av mars förra året skrev Sveriges lantbruksförbund till regeringen och påpekade att jordbruket borde vara företrätt i denna nämnd, eftersom det är den största konsumenten av bekämpningsmedlen. Tillverkarna är väl företrädna i giftnämnden, men inte avnämarna av dessa giftiga medel. Denna

skrivelse remitterades till giftnämnden i slutet av mars, och mig veterligt har giftnämnden inte ännu behagat besvara skrivelsen. Det tycker jag är ett mycket märkligt förhållande. Det bevisar något hur giftnämnden ser på jordbruket i detta sammanhang, och jag tycker att det inte bådär gott för framtiden.

En av frågeställningarna i detta sammanhang är också, om vi t. ex. skall få till stånd en biologisk prövning när det gäller ogräsbekämpningsmedlen. Lantbrukshögskolan har begärt att få medel för detta ändamål, men framställningen har avvisats av jordbruksministern. En av dem som sagt nej till en sådan medelsanvisning är just giftnämnden.

Jag vill hoppas att denna fråga snart blir löst, ty det är nödvändigt att också ogräsbekämpningsmedlen blir föremål för biologisk prövning, så att inte bekämpningsmedel, som vi faktiskt kan undvara och som har direkta skadeverkningar, i onödan saluföres och användes.

Det finns alltså mycket på detta område som snarast måste rättas till, om det skall bli en bättre ordning.

Herr statsrådet HOLMQVIST:

Herr talman! Herr Nyman har refererat uppfattningar, som kommit till uttryck i uttalanden och resolutioner från vissa ideella organisationer. Det är utomordentligt viktigt att vi har ideella föreningar som följer denna fråga med intresse, men jag tycker nog att man inte alltid har observerat att det i verkligheten redan har gjorts åtskilligt från myndigheternas sida när det gäller dessa frågor.

Jag har kunnat konstatera, att det ibland har gjorts uttalanden, där man tydligen inte har beaktat vad som redan har gjorts. Det är alltså inte på det sättet, att vi i vårt samhälle har en grupp av idealister eller andra opinionsbildare, som företräder några djärva önskemål på detta område, medan myndig-

Ang. skadeverkningarna av kemiska bekämpningsmedel

heterna är oförstående inför dessa problem. Jag tror tvärtom att man kan säga, att våra myndigheter i många fall har handlat med utomordentlig snabbhet.

Jag kan bara erinra om att giftnämnden, som tillkom den 1 januari 1964, redan i mars månad samma år kunde ta ställning till och förbjuda saluförandet av några av de preparat som bedömdes vara allra farligast. Det anser jag vara ett uttryck för att myndigheterna är vakna och intresserade och gärna vill följa dessa frågor med intresse.

Jag kan också nämna att vid ungefär samma tidpunkt, alltså förra våren, startades en upplysningskampanj, i vilken växtskyddsanstalten, centrala förkontrollanstalten och lantbrukshögskolan var engagerade. De gav ut ett specialnummer av en tidskrift om växtskyddet, och jag tror att det var en sak som observerades på många håll. Jag har redan i mitt svar erinrat om den rekommendation som då utfärdades. Jag vet att man från myndigheternas sida följt upp denna sak genom kontakter med intresseorganisationerna. Fröhandels branschorganisationer har således åtminstone i viss utsträckning anslutit sig till dessa rekommendationer. Tjänstemän har medverkat vid olika konferenser och överläggningar, och jag tror därför man kan säga att myndigheterna bidragit till att på ett mycket förtjänstfullt sätt rikta uppmärksamheten på dessa förhållanden.

Herr Nyman frågade om några speciella åtgärder kommer att vidtagas inför vårsådden. Ja, den rekommendation som utfärdades i fjol kom kanske en aning sent. Många av utsädesfirmorna hade kanske då redan betat utsädet och vi kom måhända som sagt en smula i efterhand. Jag är övertygad om att rekommendationen i år kommer att få en mycket större effekt. Det framgår av utsädesfirmornas kataloger, att en del av firmorna har tagit mycket seriöst på detta och redovisat att man tillhandahåller ett obetat utsäde. Därige-

nom har ju också firmorna medverkat, och jag är därför övertygad om att effekten i år skall bli bättre. Men självfallet måste vi se till att upplysningsverksamheten fortsätter. Det är min förhoppning att inte bara myndigheterna utan även jordbrukarnas organisationer härvidlag skall medverka till ett positivt resultat.

Herr Nyman frågade också, om man kunde påräkna ett ökat anslag till forskningen. Jag har i ett tidigare sammanhang gett till känna att vi räknar med att i den proposition om bidrag till forskningen, som så småningom skall föreläggas riksdagen, kommer anslaget för biocidforskning att kunna uppräknas.

Jag vill här inskjuta, att myndigheternas intressen även när det gäller anslagstilldelningen kommit till starkt uttryck. När vi behandlade petitaframställningarna i höstas tror jag att cirka 1 1/2 miljon kronor yrkades för nya tjänster, för utrustning m. m. i syfte att få till stånd en intensifierad forskning på detta område. Många myndigheter berörs av detta — folkhälsoinstitutet, växtskyddsanstalten, veterinärmedicinska anstalten, lantbrukshögskolan och flera andra organisationer — men det är alldeles tydligt att vi får se till att forskningen inte blir alltför splittad; den måste organiseras från början, och det måste finnas ett klart samband mellan åtgärderna på olika håll.

Därför har vi överlämnat dessa framställningar till den särskilda utredning, naturresursutredningen, som tillsattes under våren 1964. Denna utredning har uttalat att man för det närmaste året bör ge ökade anslag till jordbrukets forskningsråd, som i sin tur i nära samförstånd med dem som sysslar med dessa frågor skall fördela medlen för den fortsatta forskningen. Utredningen anser att vi inte på detta stadium bör binda oss för den organisatoriska upprustning, som man kan förmoda så småningom måste komma. Det torde vara för tidigt att i dag avgöra, var forsk-

Ang. skadeverkningarna av kemiska bekämpningsmedel

ningen skall placeras in och hur den skall avvägas.

Här kan jag knyta an till vad herr Isacson sade. Han beklagade att inte lantbrukshögskolan hade fått förståelse för kravet på att få sätta i gång en provningsverksamhet och en bedömning av de olika preparaten i lantbrukshögskolans regi. Han sade att giftnämnden hade ställt sig tveksam inför detta. Det är uppenbart att vi får lov att göra mer på detta område, men här kommer självfallet också in det intresse, som giftnämnden har av att kunna pröva andra medel än rena bekämpningsmedel — medel som ändå är farliga ur folkhälsosynpunkt. Därför kan vi måhända inte i dag vara beredda att ta ställning till var denna verksamhet skall förläggas. Jag föreställer mig att lantbrukshögskolan måste kopplas in på ett eller annat sätt, men jag tycker nog att det finns starka skäl att dröja en smula innan man tar ställning till det.

Låt mig sluta med att säga, att jag tror att viljan finns på alla håll att komma till rätta med det här problemet. Vad vi saknar är ett tillräckligt underlag för åtgärderna. Vetenskapen måste ge oss mera vägledning om hur vi skall handla i framtiden. Därför är det ytterst viktigt att vi får se resultat av de undersökningar som pågår — vissa av dem har enligt uppgift pågått under flera år — och att det som publiceras kan bli föremål för en kritisk granskning av andra vetenskapsmän än dem som själva har utfört undersökningarna. Jag tror att det är först sedan vi har fått denna inträngande belysning av hela problematiken, som statsmakterna kan ta avgörande ställning i dessa frågor.

Herr NYMAN (fp):

Herr talman! Det var intressant för mig att lyssna till dessa anföranden av jordbruksministern och herr Isacson, och jag har också fått en känsla av — inte bara av dessa yttranden här i kam-

maren utan också av de kontakter jag har haft — att det i dag finns en god vilja till att lösa problemet med giftfaran. Jag hoppas därför att min interpellation och vår diskussion här i dag skall medverka till att allmänheten får den uppfattningen, att det finns en sådan god vilja både på jordbrukarhåll och hos myndigheterna. Vi hoppas ju alla att det skall bli möjligt att få fram en god lösning för alla parter.

Med detta ber jag än en gång att få tacka statsrådet för svaret.

Herr ISACSON (h):

Herr talman! Jag skulle bara vilja tillägga, att jag vet att det för jordbrukets del givetvis måste vara ett utomordentligt väsentligt intresse att man framställer produkter som i alla avseenden är säkra för konsumenten. Det skall ju aldrig behöva vara fråga om att konsumenten kan ifrågasätta att t. ex. ägg innehåller kvicksilver eller något annat skadligt ämne. Detta tycker jag är så självklart, att det är varje jordbrukares verkliga intresse att medverka till säkerhet i dessa avseenden.

Men sedan uppstår problemen: Vilka medel skall man använda? Hur skall man bära sig åt för att undvika alla skadeverkningar? Det är många frågeställningar som kommer upp.

En av dessa frågeställningar, som jordbruket brottas med, är vilka ogräsbekämpningsmedel som har biologiska biverkningar som vi inte känner till men som kan vara farliga. Det är därför lantbrukshögskolan ansett det nödvändigt att pröva detta, och det är därför som jag fortfarande är förvånad över att lantbrukshögskolan inte har fått anslag för ändamålet. Det är ingen idé att vänta, utan här gäller det att handla för att man fort skall kunna ingripa.

Jag tror inte att skadorna på det här området är så stora, men det är väl ändå på det sättet, att Sverige är det enda landet i Norden där man använder

Ang. skadeverkningarna av kemiska bekämpningsmedel

ogräsbekämpningsmedel som inte är biologiskt prövade. I de andra nordiska länderna sker en biologisk prövning. Vi är tydligen i det fallet helt enkelt något av ett u-land, herr jordbruksminister!

Herr statsrådet **HOLMQVIST:**

Herr talman! Nej, herr Isacson, jag tror nog inte att vi behöver betrakta Sverige som ett u-land på det här området. I stället för att säga att vi är efterblivna, kan vi nog säga att flertalet andra länder inte ens har kommit så långt som vi när det gäller att uppmärksamma den här frågan.

Det är klart att herr Isacson kan tycka, att det för honom mest intressanta vore att få klarhet i frågan om hur biologiska bekämpningsmedel inverkar på växterna. Andra människor anser att det är mycket viktigare att institutet för folkhälsan får pengar, så att vi får en verklig garanti för att våra livsmedel är helt fria från t. ex. kvicksilver, som herr Isacson nämnde.

Det är här fråga om en avvägning, som kanske inte alltid är så lätt att göra.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 11, angående kostnader för deltagande i FN:s fredsstyrka på Cypern.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 18, med förslag till lag om polisregister m. m., hänvisades propositionen, såvitt den avsåg ändring i lagen om inskränkningar i rätten att

utbekomma allmänna handlingar, till konstitutionsutskottet, såvitt den anginge ändring av rusdrycksförsäljningsförordningen, till bevillningsutskottet samt i övrigt till lagutskott.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 19, angående vissa frågor rörande älgjakt m. m.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 för kungl. hov- och slottsstaterna; samt

bankoutskottets memorial:

nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse;

nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse; och

nr 3, med överlämnande av kommitténs för firande av representationsreformens 100-årsjubileum till fullmäktige i riksgäldskontoret avgivna berättelse över kommitténs verksamhet under år 1964.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.38.

In fidem

K.-G. Lindelöw